

บทที่ 2 ผลแห่งหนี้

2.1 การถึงกำหนดชำระหนี้

- (1) หนี้มีกำหนดเวลาชำระแน่นอน
- (2) หนี้ไม่มีกำหนดเวลาชำระที่แน่นอน

กรณีที่มีกำหนดชำระเวลาหนี้แน่นอน

- มาตรา 203 วรรค 2
- เช่น ตกลงกันให้ชำระหนี้ทุกวันที่ 30 ของเดือน
- เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนกำหนดวันที่ 30
- แต่ลูกหนี้มีสิทธิชำระหนี้เมื่อใดก็ได้จนถึงวันที่ 30

กรณีไม่ได้ตกลงกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ แน่นอน

- มาตรา 203 วรรค 1
- เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ทันที
- ลูกหนี้ก็มีสิทธิชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้ทันที
เช่นเดียวกัน

2.2 สิทธิของเจ้าหนี้

แบ่งได้เป็น 3 หัวข้อคือ

- (1) สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้
- (2) สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน และ
- (3) สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้

(I) อำนาจของเจ้าหนี้

มาตรา 194 บัญญัติว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้...”

คำว่า “มูลหนี้” ในที่นี้หมายถึง “มูลแห่งหนี้” หรือที่มาหรือบ่อเกิดแห่งหนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ สัญญาและละเมิด

(2) หน้าที่ชำระหนี้ของลูกหนี้

เนื่องจากเจ้าหนี้มีอำนาจหรือสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ลูกหนี้จึงมีหน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้ให้ตรงตามสิทธิของเจ้าหนี้คือ

2.1) ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์แห่งหนี้ ซึ่งอาจเป็นการกระทำ งดเว้นการกระทำ หรือ โอนทรัพย์สินบางอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2) ลูกหนี้ต้องชำระหนี้โดยตรง

- หมายความว่า ถ้าลูกหนี้ทำสัญญาตกลงกับเจ้าหนี้อย่างไร ลูกหนี้ก็ต้องปฏิบัติให้เกิดผลตามที่ตกลงไว้

2.3) ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ให้ตรงตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้

- กรณีที่หนี้เกิดจากมูลละเมิด การชำระหนี้เป็นเรื่องใช้ค่าเสียหาย กรณีที่หนี้เกิดจากสัญญา การชำระหนี้ให้ตรงตามความประสงค์อันแท้จริงของสัญญา

โครงสร้างของการชำระหนี้

หน้าที่ชำระหนี้ให้ถูก
ต้อง ม. 208,215

วัตถุประสงค์แห่งหนี้

1. การกระทำ
2. งดเว้นกระทำการ ม.194
3. ส่งมอบทรัพย์สิน ม.195

กรณีการอันพึงกระทำเพื่อชำระหนี้ มีหลายอย่าง ม.198

สิทธิในการเลือก ม.198,200,201

วิธีการเลือก ม.199,200,201

ผลของการเลือก

กรณีการอันพึงต้องทำบางอย่างเป็นการ

พันธวิสัย ม.202

สิทธิในการเลือก (มาตรา 198)

- ❖ วัตถุประสงค์แห่งหนี้ซึ่งเลือกได้ มีหลักเกณฑ์ คือ
  - 1) หนี้หนี้มีการกระทำเพื่อชำระหนี้หลายอย่าง
  - 2) ลูกหนี้ต้องกระทำเพียงการใดการหนึ่งแต่อย่างเดียว

สิทธิในการเลือก (มาตรา 198)

ข้อสังเกต

1. ไม่ใช้บังคับกับกรณีที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้แต่เพียงอย่างเดียว
2. ไม่ใช้บังคับกับกรณีที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้หลายอย่าง โดยชำระทุกอย่าง
3. ไม่ใช้บังคับกับกรณีที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ที่ละอย่างก่อน หลังตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องหนี้ตามคำพิพากษา (ฎ.752/2542)

ผู้มีสิทธิเลือก (มาตรา 198, 201 วรรคสอง)

1. กรณีมีข้อตกลงระหว่างคู่สัญญา ให้เป็นไปตามข้อตกลง

2. ถ้าไม่มีการตกลง กฎหมาย ให้ลูกหนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือก

(มาตรา 198)

3. ถ้าตกลงให้ บุคคลภายนอกเลือก แต่ ไม่อาจเลือกได้ หรือ ไม่เต็มใจเลือก กฎหมาย ให้ลูกหนี้เป็นผู้เลือก

(มาตรา 201 วรรคสอง)

วิธีการเลือก (มาตรา 199 ว. 1 ,201 ว.2)

1.กรณีลูกหนี้ หรือเจ้าหนี้เป็นผู้เลือก

- ให้แสดงเจตนาแก่คู่กรณีฝ่ายหนึ่ง (มาตรา 199 ว. 1)

2.กรณีบุคคลภายนอกเป็นผู้เลือก

- ให้แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้
- และลูกหนี้จะต้องแจ้งความนั้นแก่เจ้าหนี้ (มาตรา 201 ว.2)

กำหนดเวลาที่ต้องเลือก (มาตรา 200)

1. กรณีมีกำหนดเวลาให้เลือก

- เมื่อครบกำหนดแล้วฝ่ายที่มีสิทธิเลือกไม่เลือก ให้สิทธิการเลือกตกไปอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่ง (วรรคแรก)

1.1 ฝ่ายที่มีสิทธิเลือกเป็นเจ้าหนี้ หรือลูกหนี้

- หากไม่ใช้สิทธิในกำหนด สิทธิเลือกตกเป็นของ อีกฝ่าย (ม.200)

1.2 กรณีผู้มีสิทธิเลือกเป็นบุคคลภายนอก

- สิทธิที่จะเลือกตกเป็นของ ลูกหนี้ (ม. 201)

กำหนดเวลาที่ต้องเลือก (ต่อ)

2. กรณีไม่มีกำหนดระยะเวลาให้เลือก

- เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วฝ่ายที่มีสิทธิเลือกไม่เลือก
- ให้ฝ่ายที่ไม่มีสิทธิ เลือกกำหนดเวลาพอสมควรบอกกล่าว ให้ฝ่ายที่มีสิทธิเลือก ใช้สิทธิเลือกภายในเวลาอันนั้น
- ถ้าครบกำหนดแล้วไม่เลือก ให้สิทธิเลือกตกเป็นของฝ่ายที่ไม่มีสิทธิเลือกมาแต่ต้น (ม. 200 วรรค 2)

2.1 ฝ่ายที่มีสิทธิเลือกเป็นเจ้าของหนี้ หรือลูกหนี้

- ฝ่ายที่มีสิทธิต้องเตือนก่อน
- สิทธิเลือกตกไปอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่ง

2.2 กรณีผู้มีสิทธิเลือกเป็นบุคคลภายนอก

- ถ้าไม่ยอมเลือก หรือไม่เต็มใจเลือก ฝ่ายที่ไม่มีสิทธิ (ลูกหนี้ หรือเจ้าหนี้) ต้องเตือนก่อน
- เมื่อเตือนแล้วยังไม่เลือก สิทธิเลือกจึงจะตกเป็นของลูกหนี้

(มาตรา 201 ว.2)

ผลของการเลือก (มาตรา 199 วรรค 2)

- ให้ถือว่า การชำระหนี้ที่ได้เลือกนั้นอย่างนั้นอย่างเดียวเป็นการชำระหนี้ที่ได้กำหนด ให้ทำตามตั้งแต่ต้น
- เช่น ลูกหนี้จะต้องส่งมอบข้าวสาร หรือข้าว โปด เมื่อลูกหนี้ได้เลือกจะส่งมอบข้าว โปดแล้ว ถือว่า ข้าว โปดอย่างเดียวเป็นการชำระหนี้ที่ได้กำหนด ตั้งแต่ต้น

การชำระหนี้的一种方式ใดในหลายอย่างที่ต้องเลือกกลายเป็นพันธวิสัยจะทำได้ (มาตรา202)

- วัตถุประสงค์ต้องพันธวิสัยก่อนการเลือก
- ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ด้วยสิ่งของที่ยังไม่พันธวิสัย

ข้อยกเว้น

- ลูกหนี้เลือกชำระหนี้ด้วยสิ่งที่ยังไม่พันธวิสัยได้ ถ้าการพันธวิสัยนั้นเกิดจากพฤติการณ์ของฝ่ายที่ไม่มีสิทธิเลือก
ต้องรับผิดชอบ

เวลาที่วัตถุประสงค์แห่งหนึ่งกลายเป็นพันธวิสัย

